

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР «ГЛОБАЛ АККАУНТ АУДИТ»

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

безперервного професійного навчання аудиторів

напрямок: *фінансовий та управлінський аналіз*

**тема: «Оцінка фінансового стану
підприємства: аналітичні інструменти для
аудитора»**

Укладач:

Гнилицька Лариса Володимирівна – доктор економічних наук, професор; професор кафедри обліку та бізнес-консалтингу Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана; сертифікований бухгалтер-практик САР; експерт ТОВ «НМЦ ГАА».

Запоріжжя – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	6
ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	7
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	12
ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	12
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	13
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	15

ВСТУП

Аналіз фінансового стану підприємства є важливим інструментом професійної діяльності аудитора, який забезпечує поглиблене розуміння результатів діяльності суб'єкта господарювання, структури його активів і джерел фінансування, здатності виконувати зобов'язання та підтримувати безперервність діяльності. Дослідження фінансових показників і взаємозв'язків між ними допомагає виявляти негативні тенденції, незвичайні співвідношення та обставини, які потребують додаткової уваги під час аудиту фінансової звітності.

В умовах воєнних викликів, нестабільності ринків, порушення господарських зв'язків та обмеженого доступу до фінансування оцінювання фінансового стану потребує комплексного підходу. Прибутковість підприємства не завжди супроводжується достатнім обсягом грошових коштів для своєчасного погашення зобов'язань, а зростання активів або доходу не обов'язково свідчить про зміцнення його фінансової стійкості. Тому для обґрунтованої інтерпретації показників необхідно досліджувати їхню динаміку, структуру та взаємозв'язки, враховувати особливості діяльності підприємства, галузеву специфіку, сезонність і нефінансову інформацію.

Практичне значення фінансового аналізу для аудитора полягає у можливості визначити сфери підвищеного ризику та встановити, як виявлені фінансові труднощі й корпоративні ризики можуть впливати на фінансову звітність. При цьому несприятливі значення окремих показників самі по собі не доводять наявності суттєвого викривлення, а є підставою для подальшого дослідження відповідних обставин. Результати аналізу мають оцінюватися у взаємозв'язку з іншою отриманою інформацією та аудиторськими доказами.

Програма освітнього заходу передбачає послідовне опрацювання

аналітичних інструментів: від визначення ролі аналізу фінансового стану в аудиторській практиці та проведення експрес-аналізу фінансової звітності до дослідження ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, виробничої та ринкової стійкості підприємства. Окрему увагу приділено аналізу грошових потоків, урахуванню нефінансової інформації та оцінюванню фінансової резильєнтності.

Оцінювання фінансової резильєнтності доповнює дослідження поточного фінансового стану аналізом здатності підприємства протистояти несприятливим змінам, підтримувати ліквідність і платоспроможність, адаптуватися до кризових умов та відновлювати фінансовий потенціал. Розгляд можливих сценаріїв скорочення доходів, затримки надходження коштів, зростання витрат і вартості запозичень дає змогу визначити вразливі складові фінансового стану та оцінити наслідки їх погіршення.

Актуальність освітнього заходу зумовлена необхідністю вдосконалення практичних навичок аудиторів щодо вибору аналітичних інструментів, коректного розрахунку показників та обґрунтованого тлумачення результатів. Практична спрямованість програми забезпечується опрацюванням наведених у навчально-методичному посібнику прикладів фінансової звітності, аналітичних таблиць і сценаріїв оцінювання фінансової резильєнтності.

Предметом освітнього заходу є методичні засади та практичні інструменти аналізу фінансового стану підприємства, оцінювання його складових і використання фінансової та нефінансової інформації в аудиторській практиці.

Метою освітнього заходу є поглиблення професійних знань і вдосконалення практичних навичок аудиторів щодо комплексного оцінювання фінансового стану підприємства, виявлення ознак фінансових труднощів і корпоративних ризиків та використання результатів аналізу для обґрунтування професійних суджень під час аудиту фінансової звітності.

Завдання освітнього заходу:

- розкрити роль аналізу фінансового стану в сучасній аудиторській практиці та визначити можливості використання його результатів;
- систематизувати інформаційне забезпечення та основні методичні прийоми аналізу фінансового стану підприємства;
- надати практичні рекомендації щодо проведення експрес-аналізу схильності підприємства до впливу корпоративних ризиків за даними фінансової звітності;
- опрацювати підходи до оцінювання платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
- сформуванати навички аналізу ділової активності й рентабельності, оцінювання виробничої та ринкової стійкості підприємства;
- розглянути методику структурно-динамічного та коефіцієнтного аналізу грошових потоків;
- визначити вплив нефінансової інформації на оцінювання фінансового стану підприємства;
- розкрити сутність фінансової резильєнтності, її індикатори та взаємозв'язок із безперервністю діяльності;
- опрацювати сценарії оцінювання фінансової резильєнтності в умовах криз, воєнних викликів та нестабільності ринків;
- розглянути типові помилки інтерпретації фінансових показників і сформуванати навички підготовки обґрунтованих аналітичних висновків.

Загальна тривалість програми освітнього заходу — 12 (дванадцять) годин, у тому числі 4 (чотири) години лекцій та 8 (вісім) годин практичних занять. Програма розрахована на 2 (два) календарні дні.

Програма освітнього заходу охоплює 6 (шість) тем:

- *Тема 1.* Роль аналізу фінансового стану в сучасній аудиторській практиці
- *Тема 2.* Експрес-аналіз схильності підприємства до впливу корпоративних ризиків за даними фінансової звітності

- *Тема 3.* Коефіцієнтний аналіз окремих складових фінансового стану підприємства
- *Тема 4.* Аналіз грошових потоків підприємства
- *Тема 5.* Вплив нефінансової інформації на оцінювання фінансового стану підприємства
- *Тема 6.* Оцінка фінансової резильєнтності: здатність компанії функціонувати в умовах криз, воєнних викликів та нестабільності ринків

1. ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Програма освітнього заходу розрахована на 12 (дванадцять) годин і передбачає проведення навчання протягом 2 (двох) календарних днів.

Обсяг програми освітнього заходу – 12 годин, у тому числі 4 (чотири) години лекцій та 8 (вісім) годин практичних занять.

(години)

№ теми	Назва теми	Обсяг	Лекції	Практичні заняття
1-й день				
1.	Роль аналізу фінансового стану в сучасній аудиторській практиці	1	1	–
2.	Експрес-аналіз схильності підприємства до впливу корпоративних ризиків за даними фінансової звітності	2	0,5	1,5
	Коефіцієнтний аналіз окремих складових фінансового стану підприємства	3	1	2
2-й день				
3.	Аналіз грошових потоків підприємства	2	0,5	1,5
4.	Вплив нефінансової інформації на оцінювання фінансового стану підприємства	1	0,5	0,5

Оцінка фінансової резильєнтності: здатність компанії функціонувати в умовах криз, воєнних викликів та нестабільності ринків	3	0,5	2,5
Всього тривалість освітнього заходу	12	4	8

2. ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Тема 1. Роль аналізу фінансового стану в сучасній аудиторській практиці

Сутність фінансового стану підприємства та його основні характеристики. Значення аналізу фінансового стану для розуміння діяльності підприємства, визначення сфер підвищеного ризику, оцінювання фінансової стійкості та виявлення обставин, що можуть впливати на безперервність діяльності.

Застосування фінансового аналізу під час планування аудиту, оцінювання ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності та виконання аналітичних процедур. Зв'язок фінансового аналізу з питаннями, які розглядаються у МСА 300, МСА 315, МСА 520 та МСА 570.

Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану. Аналітичні можливості балансу, звіту про фінансові результати, звіту про власний капітал, звіту про рух грошових коштів і приміток до річної фінансової звітності.

Основні методичні прийоми аналізу: горизонтальний, вертикальний, метод фінансових коефіцієнтів і метод порівняння. Типові помилки інтерпретації фінансових показників: ізольоване оцінювання окремого коефіцієнта, ігнорування галузевої специфіки, динаміки за кілька періодів, сезонності та якісної інформації про діяльність підприємства.

Тема 2. Експрес-аналіз схильності підприємства до впливу корпоративних ризиків за даними фінансової звітності

Зміст і послідовність експрес-аналізу фінансового стану підприємства. Структурно-динамічний аналіз показників фінансової звітності як інструмент виявлення ознак корпоративних ризиків. Дослідження фінансових пропорцій між активами та джерелами їх фінансування.

Оцінювання спрямованості інвестиційної політики підприємства за співвідношенням оборотних і необоротних активів. Аналіз змін запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів для виявлення ознак неефективного управління оборотним капіталом.

Дослідження складу зобов'язань і строків їх погашення. Оцінювання співвідношення власного капіталу та необоротних активів, структури довгострокових і поточних зобов'язань, джерел зростання капіталу. Виявлення ознак ризиків зниження ліквідності, втрати платоспроможності, фінансової стабільності та незалежності підприємства.

Практичне опрацювання показників фінансової звітності ТОВ «Вікторія». Визначення структурних і динамічних змін, узагальнення результатів експрес-аналізу та формулювання висновків щодо виявлених ризиків.

Тема 3. Коефіцієнтний аналіз окремих складових фінансового стану підприємства

3.1 Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства

Сутність платоспроможності та ліквідності підприємства. Групування активів за ступенем ліквідності, а пасивів — за терміновістю погашення. Зіставлення відповідних груп активів і пасивів, визначення платіжного надлишку або нестачі. Оцінювання поточної та перспективної ліквідності балансу.

Розрахунок та інтерпретація коефіцієнтів поточної, швидкої й абсолютної ліквідності, обслуговування боргу та співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості. Дослідження динаміки показників і можливих

причин зниження платоспроможності. Розгляд внутрішніх джерел генерування грошових потоків. Практичний аналіз ліквідності балансу та показників платоспроможності ТОВ «Вікторія».

3.2 Аналіз фінансової стійкості підприємства

Сутність фінансової стійкості та її залежність від співвідношення власних і залучених джерел фінансування. Оцінювання забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, їх розміщення та використання.

Аналіз оборотного капіталу та забезпеченості запасів джерелами фінансування. Визначення фінансової стійкості за співвідношенням запасів і джерел їх покриття.

Коефіцієнтний аналіз стану власного та залученого капіталу. Показники фінансування, фінансової автономії, забезпеченості поточної діяльності власними засобами, інвестування, концентрації позикового капіталу, фінансового ризику та покриття відсотків. Оцінювання залежності підприємства від зовнішнього фінансування. Практичне визначення та інтерпретація показників фінансової стійкості ТОВ «Вікторія».

3.3 Аналіз ділової активності та рентабельності підприємства

Оцінювання ділової активності за співвідношенням темпів зміни прибутку, обсягу реалізації та активів підприємства. Економічний зміст «золотого правила економіки».

Розрахунок показників оборотності активів, власного капіталу, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Визначення тривалості обороту запасів, строків погашення дебіторської і кредиторської заборгованості. Оцінювання тривалості перетворення вкладених у поточну діяльність коштів на грошові надходження.

Сутність рентабельності та система показників її оцінювання. Аналіз рентабельності активів, власного й задіяного капіталу, реалізованої продукції та виробництва. Визначення періодів окупності активів і власного капіталу. Використання грошових потоків для доповнення оцінки рентабельності.

Основні причини зниження прибутковості підприємства. Практичний розрахунок і комплексна інтерпретація показників ділової активності та рентабельності ТОВ «Вікторія».

3.4 Оцінка виробничої та ринкової стійкості підприємства

Оцінювання виробничої стійкості за показниками стану, руху та використання основних засобів. Коефіцієнти придатності, зношеності, оновлення й вибуття основних засобів. Економічний зміст фондівдачі та аналіз її динаміки.

Оцінювання ринкової стійкості з використанням показників оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості, їх співвідношення та коефіцієнта фінансового ризику. Узагальнення результатів аналізу виробничої та ринкової стійкості підприємства.

Тема 4. Аналіз грошових потоків підприємства

4.1 Структурно-динамічний аналіз грошових потоків

Аналіз надходження та використання грошових коштів за операційною, інвестиційною і фінансовою діяльністю. Дослідження динаміки вхідних, вихідних і чистих грошових потоків. Визначення абсолютних та відносних відхилень.

Оцінювання структури грошових надходжень і виплат, змін їх питомої ваги та внеску окремих видів діяльності у загальний результат руху коштів. Виявлення несприятливих тенденцій у формуванні та використанні грошових потоків. Практичний структурно-динамічний аналіз грошових потоків ТОВ «Зима» за 2024–2025 роки.

4.2 Коефіцієнтний аналіз грошових потоків

Система показників оцінювання достатності та ефективності використання грошових потоків. Економічний зміст і порядок розрахунку коефіцієнтів платоспроможності, ліквідності операційного грошового потоку, достатності, ефективності та якості чистого грошового потоку, реінвестування грошових потоків і рентабельності позитивного грошового потоку.

Оцінювання здатності підприємства забезпечувати поточні виплати, фінансувати інвестиційні потреби та виконувати фінансові зобов'язання за рахунок сформованих грошових потоків. Практичний розрахунок показників ефективності використання грошових потоків ТОВ «Зима», аналіз їх динаміки та формулювання висновків.

Тема 5. Вплив нефінансової інформації на оцінювання фінансового стану підприємства

Аналітичне оцінювання взаємозв'язків між фінансовими та нефінансовими показниками діяльності підприємства. Значення нефінансової інформації для пояснення змін доходу, валового прибутку та рентабельності.

Дослідження кількості й структури клієнтів, співвідношення нових і повторних клієнтів, кількості скарг, плинності кадрів та часу, що виділяється на підвищення професійних навичок. Зіставлення цих показників із динамікою доходу від реалізації нової та серійної продукції, валового прибутку й рентабельності.

Практичне опрацювання аналітичної таблиці фінансових і нефінансових показників. Виявлення можливих причинно-наслідкових зв'язків та суперечностей між фінансовими результатами й нефінансовими характеристиками діяльності підприємства.

Тема 6. Оцінка фінансової резильєнтності: здатність компанії функціонувати в умовах криз, воєнних викликів та нестабільності ринків

Сутність фінансової резильєнтності підприємства. Здатність протидіяти фінансовим ризикам і кризовим впливам, адаптувати фінансову політику та структуру капіталу, підтримувати ліквідність і платоспроможність, відновлювати фінансовий потенціал після дестабілізуючих подій.

Взаємозв'язок фінансової резильєнтності та безперервності діяльності. Індикатори оцінювання резильєнтності: запас ліквідності, покриття боргу операційним грошовим потоком, концентрація клієнтів, залежність від кредиторів, частка грошових коштів в оборотних активах, здатність генерувати

позитивний операційний грошовий потік і запас міцності.

Опрацювання сценаріїв оцінювання фінансової резильєнтності: падіння виручки від реалізації на 25%; затримка надходження коштів від дебіторів на 60 днів; зростання відсоткової ставки за кредитами на 5 відсоткових пунктів; збільшення вартості сировини та матеріалів на 20%; зростання операційних витрат на 15%; припинення доступу до короткострокового кредитування; неповернення 10% дебіторської заборгованості; втрата 30% найбільших клієнтів.

Розгляд комбінованого стрес-сценарію за одночасного впливу кількох негативних чинників. Узагальнення результатів сценарного аналізу та формулювання висновків щодо здатності підприємства функціонувати за несприятливих умов.

3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Методичне забезпечення Програми освітнього заходу включає:

- навчально-методичний посібник, який містить: опорний конспект лекцій за темами освітнього заходу та набір практичних матеріалів;
- презентаційний матеріал.

4. ФОРМИ ТА МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Дана Програма буде проводитись:

- в очної формі в навчальній аудиторії або
- в дистанційній формі в онлайн-режимі з застосуванням платформи ZOOM.

Форма проведення освітнього заходу залежить від узгодженої політики й рішень Президента, Уряду та Верховної Ради щодо проведення необхідних соціально-економічних заходів пов'язаних з військовим станом.

Місце проведення освітнього заходу:

- при очній формі в навчальній аудиторії – м. Запоріжжя, м. Києва, інших регіони України з урахуванням заявок поданих аудиторами щодо обраної теми освітнього заходу.
- в дистанційній формі – м. Запоріжжя, м. Київ через застосуванням платформи ZOOM.

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

За результатами участі в освітньому заході аудитори повинні **знати**:

- сутність фінансового стану підприємства, його основні складові та роль фінансового аналізу в сучасній аудиторській практиці;
- призначення фінансового аналізу під час планування аудиту, оцінювання ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності та розгляду питань безперервності діяльності;
- склад інформаційного забезпечення аналізу та аналітичні можливості основних компонентів фінансової звітності;
- сутність горизонтального, вертикального, коефіцієнтного аналізу та методу порівняння;
- послідовність проведення експрес-аналізу схильності підприємства до впливу корпоративних ризиків за даними фінансової звітності;
- методичні підходи до аналізу платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства;

- показники оцінювання виробничої та ринкової стійкості підприємства;
- методику структурно-динамічного та коефіцієнтного аналізу грошових потоків;
- взаємозв'язки між фінансовими та нефінансовими показниками діяльності підприємства;
- сутність фінансової резильєнтності, індикатори її оцінювання та взаємозв'язок із безперервністю діяльності;
- підходи до оцінювання фінансової резильєнтності за окремими та комбінованими стрес-сценаріями;
- типові помилки інтерпретації фінансових показників і значення врахування галузевих особливостей, сезонності, динаміки та якісної інформації.

За результатами участі в освітньому заході аудитори повинні **вміти**:

- визначати необхідні джерела фінансової та нефінансової інформації відповідно до завдань аналізу;
- проводити горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності, визначати абсолютні та відносні зміни показників;
- здійснювати експрес-аналіз фінансового стану підприємства та виявляти ознаки його схильності до впливу корпоративних ризиків;
- оцінювати структуру активів і джерел їх фінансування, співвідношення власного та залученого капіталу;
- групувати активи за ступенем ліквідності, а пасиви — за терміновістю погашення, визначати платіжний надлишок або нестачу;
- розраховувати та інтерпретувати показники ліквідності, платоспроможності й фінансової стійкості;
- аналізувати оборотність активів, власного капіталу, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості;
- оцінювати рентабельність діяльності, активів і капіталу, зіставляти показники прибутковості з показниками грошових потоків;

- оцінювати виробничу та ринкову стійкість за відповідними фінансовими показниками;
- аналізувати структуру й динаміку грошових потоків за операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю, оцінювати їх достатність і ефективність використання;
- зіставляти фінансові та нефінансові показники, виявляти можливі причинно-наслідкові зв'язки та суперечності між ними;
- оцінювати фінансову резильєнтність підприємства за визначеними індикаторами та аналізувати вплив несприятливих сценаріїв на його фінансовий стан;
- виявляти фінансові тенденції та обставини, що потребують додаткової уваги аудитора, зокрема під час розгляду питань безперервності діяльності;
- формулювати обґрунтовані аналітичні висновки з урахуванням взаємозв'язку показників, особливостей діяльності підприємства та обмежень проведеного аналізу.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 року № 73, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 року за № 336/22868.

4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 року № 433.

5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2020 року. Частина I / переклад українською мовою Міністерства фінансів України. Зокрема: МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності»; МСА 315 (переглянутий у 2019 році) «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення»; МСА 520 «Аналітичні процедури»; МСА 570 (переглянутий) «Безперервність діяльності». Офіційне видання IAASB.

6. Оцінка фінансового стану підприємства: аналітичні інструменти для аудитора : навчально-методичний посібник за програмою освітнього заходу безперервного професійного навчання аудиторів / укладач Л. В. Гнилицька. Запоріжжя : ТОВ «НМЦ ГАА», 2026. 35 с.

7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності».

8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів».

9. Порядок подання фінансової звітності : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 року № 419.